

Colloquium: De welvaartsstaat op
kindermaat
Armoede en Sociale Uitsluiting
Jaarboek 2015

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Welkom

Prof. dr. **Stijn Oosterlynck**

Woordvoerder OASeS

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Welkom

Jeroen Windey

Kabinetschef van mevr. Liesbeth Homans, Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Armoede

Armoede en Sociale Uitsluiting Jaarboek 2015

Prof. dr. Peter Raeymaeckers
Jill Coene

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Armoede en Sociale Uitsluiting in 2015

Deel I

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Inhoud

- Halfweg Europa 2020
- Verplicht vrijwilligerswerk
- Actieve inclusie van bijstandsgerechtigden
- Betaalbaarheid van wonen voor private huurders met laag inkomen

Halfweg Europa 2020

	België 2020	België 2014	Vlaanderen 2020	Vlaanderen 2014
Vroegtijdig schoolverlaten	9,5%	9,8%	5,2%	7,0%
Deelname hoger onderwijs (30-34 jarigen)	47,0%	43,8%	47,8%	44,8%
Werkzaamheidsgraad (20-64-jarigen)	73,2%	67,3%	76,0%	71,9%
Armoede en sociale uitsluiting (t.o.v. 2008)	-360.000 personen	+145.000 personen	-280.000 personen	+40.000 personen (2013)

Halfweg Europa 2020

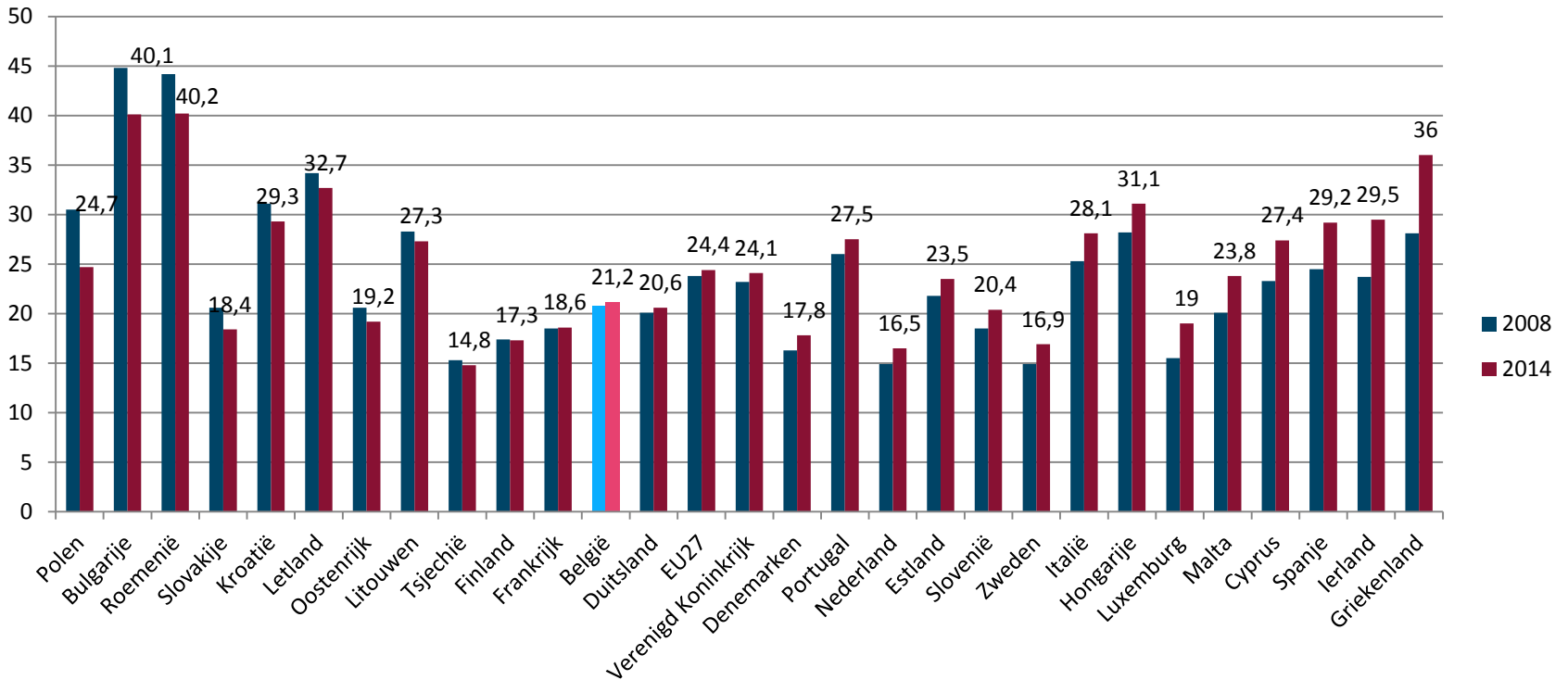
- Armoede en sociale uitsluiting
 - **15,5%** Belgische gezinnen leeft in gezin met inkomen < armoededrempel (alleenstaanden: € 1.085 en koppels met twee kinderen: € 2.279) (2014) – Vlaanderen: 10,8% (2013)
 - **5,9%** Belgische gezinnen leeft in gezin dat ernstig materieel gedepriveerd is – Vlaanderen: 2,7% (2013)
 - **14,6%** (0-59 jarigen) in België leeft in gezin met zeer lage werkintensiteit – Vlaanderen: 8,9% (2013)

21,2% Belgen (**+145.000 personen t.o.v. 2008**) in armoede of sociale uitsluiting – Vlaanderen 15,4% (+40.000 personen)

Doelstelling (-380.000 en -280.000 personen) **niet bereikt!**

Halfweg Europa 2020

Risico op armoede of sociale uitsluiting, EU27, 2014

Kroatië: 2010 i.p.v. 2008; Estland & Ierland: 2013 i.p.v. 2014; EU27: voorlopig cijfer

Verplicht vrijwilligerswerk

Nederlandse gemeenten mogen verplicht vrijwilligerswerk opleggen aan bijstandsgerechtigden

Beleid beoogt hiermee 3 doelstellingen:

- Responsabilisering (verantwoordelijkheid nemen)
- Employability (arbeidsmarktinzetbaarheid verhogen)
- Empowerment (versterken van individu)

Deze doelstellingen blijken in praktijk te botsen

Verplicht vrijwilligerswerk

- Empowerment

Vrijwilligerswerk heeft positieve functies:
Zelfvertrouwen, zelfrespect, bezigheid
Status in een nieuwe maatschappelijke rol
Onthaasting, ambachtelijkheid, zingeving
Herstelt het geschonden levensverhaal

Verplicht vrijwilligerswerk

- Responsabilisering

Vrijwilligerswerk moet aansluiten bij interesse/ervaring van bijstandsgerechtigde, zo niet: risico dat ze zich miskend voelen in hun eigen doelstellingen en belangen

Ook controle op functioneren geeft hen het gevoel dat vrijwilligerswerk niet in het eigen belang is

Verplicht vrijwilligerswerk

- Employability

Vrijwilligerswerk leidt op termijn niet naar betaald werk, afstand tot arbeidsmarkt wordt zelfs groter

Gebrek aan perspectief, te weinig begeleiding en bemiddeling

Vrijwilligerswerk wordt vluchtheuvel om te ontsnappen aan arbeidsmarkt: geeft voldoening, zin en betekenis, men identificeert zich met status van vrijwilliger

Onthaasting vs. echte arbeidsmarkt in teken van productiviteit en efficiëntie

Verplicht vrijwilligerswerk

Verplicht staat in contradictie met vrijwilligheid:

Vrijwilligerswerk heeft **positieve functies**

Vrijblijvendheid moet behouden blijven

Vrijwilligerswerk **op maat**

Ondersteuning is cruciaal

Actieve inclusie van bijstandsgerechtigden

Europese Commissie 2008:

“Aanbeveling over de Actieve Inclusie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten”

- Passende **inkomensteun**
- Toegang tot hoogwaardige **diensten**
- Inclusieve **arbeidsmarkten**

Hebben lidstaten deze pijlers gerealiseerd in hun activeringsbeleid gericht op gezonde bijstandsgerechtigden op actieve leeftijd?

Actieve inclusie van bijstandsgerechtigden

In geen van de 19 onderzochte EU-landen sluit activering van bijstandsgerechtigden aan bij de notie van actieve inclusie

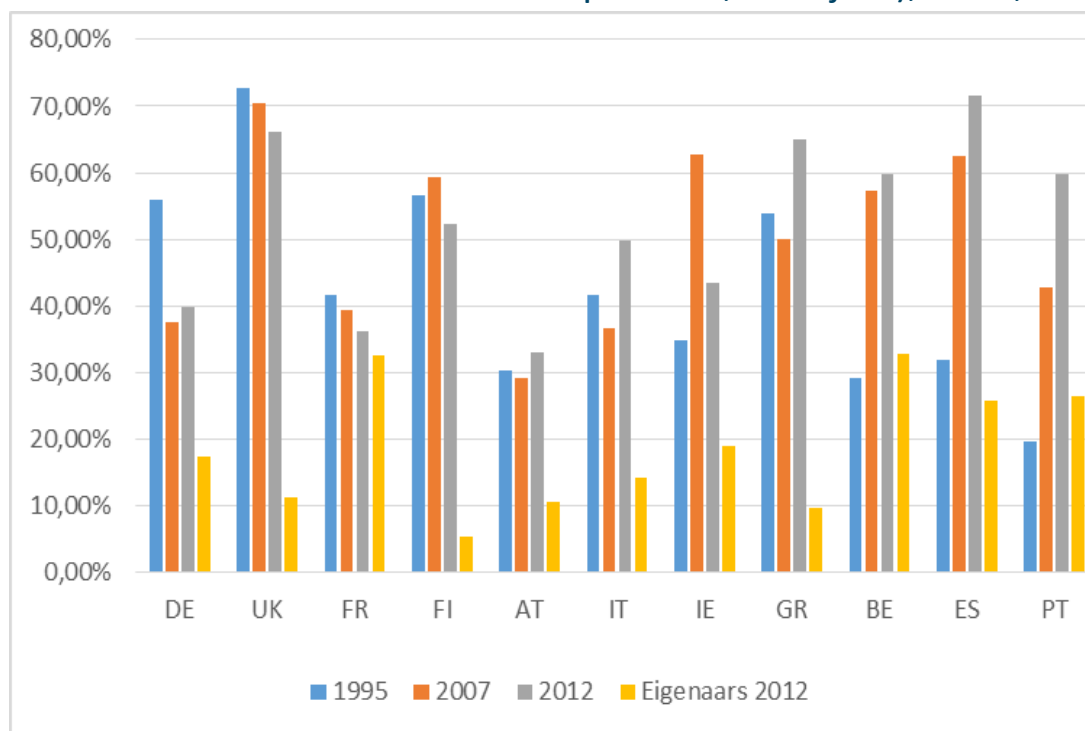
Passende inkomenssteun is meest problematisch, ook in België

→ lage leefloonbedragen in combinatie met ontbreken van kostencompenserende maatregelen voor belangrijke uitgavenposten (zoals huisvesting)

Betaalbaarheid van wonen

Tussen 1995-2012 nam betaalbaarheidsprobleem van private huurders met laag inkomen (onderste 40% van de inkomens) toe

Betaalbaarheidsproblemen voor private huurders met laag inkomen (respondenten in hh. met niet-studerende referentiepersoon, ≤ 60 jaar), 1995, 2007 en 2012.

België:
29,2% in
1995,
59,7% in
2012

Bron: ECHP & EU-SILC

De welvaartsstaat op kindermaat

Deel II

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Inhoud

- Kinderarmoede heeft vele gezichten
- Hefbomen & sleutelfactoren

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

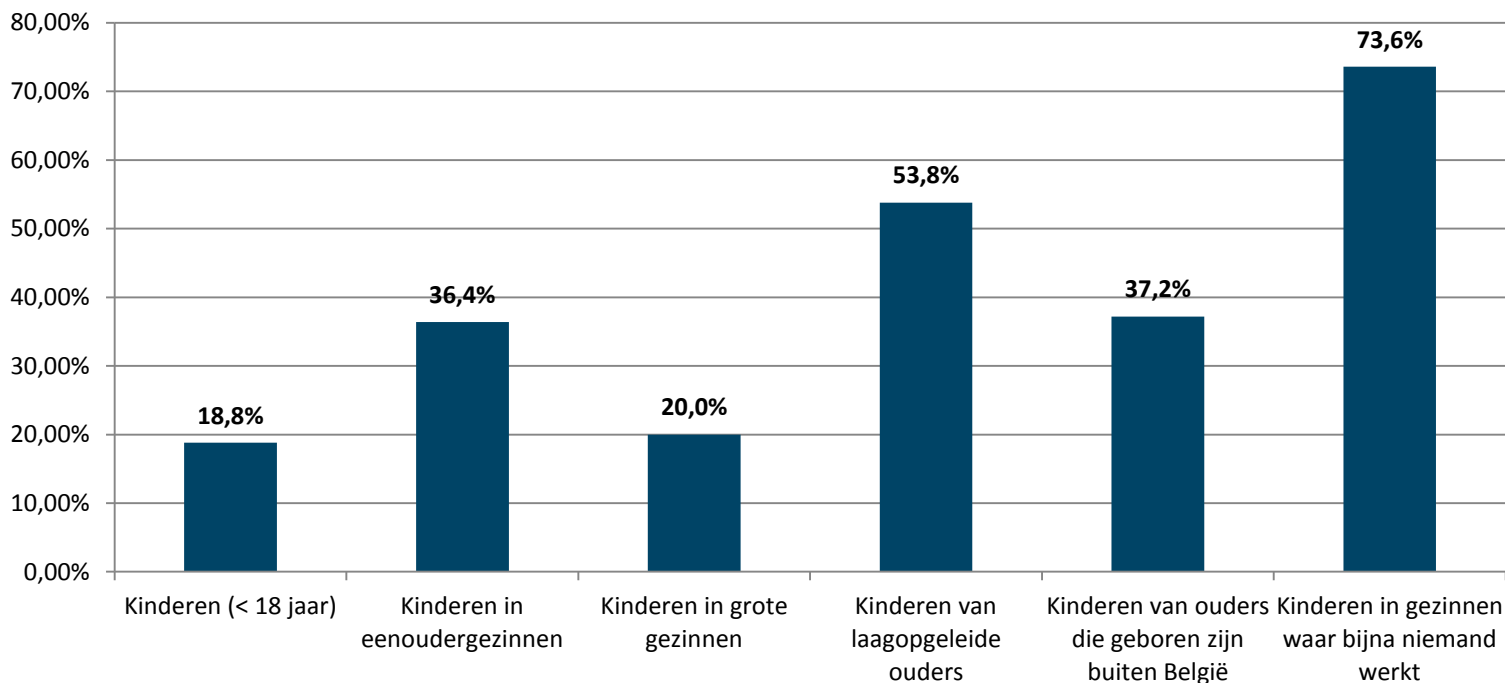

Kinderarmoede heeft vele gezichten

18,8% kinderen in België leeft in 2014 in een gezin met een inkomen onder de armoededrempel (t.o.v. 15,5% van de totale bevolking);

In Vlaanderen is dat **12%** (in 2013)

% kinderen in gezin met inkomen onder armoededrempel, België, EU-SILC 2014

Kinderarmoede heeft vele gezichten

13,0% kinderen in België leeft in een gezin met een **zeer lage werkintensiteit**: hoog cijfer in vgl. met andere EU-landen!

(Vlaanderen: 7% in 2013)

11,4% Vlaamse kinderen werd in 2014 geboren in een kansarm gezin

→ Vooral in centrumsteden en kinderen met moeder van niet-Belgisch origine

Kinderarmoede heeft vele gezichten

Ongelijkheid in gezondheid start vroeg in het leven

Vroege levensjaren: basis voor fysieke, sociale, emotionele, taalkundige en cognitieve vaardigheden
→ welzijn, (mentale) gezondheid, schoolse vaardigheden en latere economische participatie

Wonen in achtergestelde buurten, laag inkomen/vermogen, opleiding en beroepsklasse van ouders, jobgerelateerde stress en werkloosheid van ouders, gebrek aan huisvesting en materiële deprivatie
→ negatieve gevolgen voor gezondheid & ontwikkeling kinderen

Kinderarmoede heeft vele gezichten

68,7% Belgische gezinnen met kinderen in armoede kon zich geen week **vakantie** weg van huis permitteren (t.o.v. 26,6% bevolking als geheel)

76,1% Vlaamse kinderen (12-17 jaar) neemt deel aan **vereniging of groepsgerichte vrijetijdswerking**

- Participatie lager bij: jongeren uit eenoudergezinnen (64,7%), B-stroom eerste graad (55,6%), BSO (45,0%), kinderen van ouders uit lagere arbeidersklasse (52,7%)

Vlaamse kinderen (6-17 jaar) uit arme gezinnen: 44% minder kans om lid te zijn van **sportclub** dan kinderen uit niet-arme gezinnen

Kinderarmoede heeft vele gezichten

Beleving van armoede

- Armoede raakt kinderen in hun **dagelijks leven**
- Minder **participatiemogelijkheden** (vakantie, pretpark, verjaardagsfeestjes, schoolreis/kamp, shoppen) → vergelijken met anderen, gevoel buitengesloten te zijn, **schaamte**
- Spanningen binnen het gezin, zich **zorgen** maken
- Armoede nog steeds **taboe**

Kinderarmoede heeft vele gezichten

Ongelijkheid in het onderwijs

Turkse en Marokkaanse lln. scoren slechter voor begrijpend lezen en wetenschappen dan autochtone lln.

Etnische kloof groter voor:

- lln. uit hogere sociale klasse
- lln. met hogere cognitieve vaardigheden

Thuis taal blijkt geen verklaring

=> Onderwijssysteem slaagt er niet in om capaciteiten van gekleurde leerlingen te benutten

Kinderarmoede heeft vele gezichten

Schoolmoeheid

→ Risico op slechte schoolresultaten en vroegtijdig schoolverlaten

Subjectieve perceptie van deprivatie van de leerling hangt samen met gedragsmatige, emotionele en cognitieve schoolmoeheid

Ook 'deprivatiecultuur' op schoolniveau (hangt samen met gedragsmatige en cognitieve schoolmoeheid)

Kinderarmoede heeft vele gezichten

Hoe gaan gezinnen met kinderen om met stress?

- Probleemoplossende strategieën
- Steun zoeken
- Aanvaardende strategieën
- Vermijdende strategieën

→ Manier waarop met stress wordt omgegaan, bepaalt of stress blijft bestaan, wordt versterkt of verminderd

Kinderarmoede heeft vele gezichten

Ouders in laaginkomensgezinnen (< € 1.250) vs. ouders uit midden- / hooginkomensgezinnen (> € 1.250)

- Meer financiële en relationele stress
- Gebruiken **niet minder probleemoplossende of steunzoekende strategieën**
- Hanteren wel vaker vermijdende strategieën (leidt in combinatie met aanhoudende stress tot bijkomende psychosociale problemen)

Voor wie langdurig onder stress staat, zijn beste strategieën wellicht niet altijd mogelijk ('schaarste')

Sleutelfactoren & aanbevelingen

Inkomen

- verhoog sociale minima
- kostencompenserende maatregelen (kinderbijslag, maximumfactuur onderwijs, ...) → zoveel mogelijk automatisch
- tewerkstelling kansengroepen & combinatie werk-gezin (kwaliteitsvolle & toegankelijke kinderopvang)

Onderwijs

- erken talenten van alle leerlingen
- middelen voor scholen met veel leerlingen met lage SES
- afbouwen hiërarchische opdeling onderwijstypes
- voorkom vroegtijdig schoolverlaten

Sleutelfactoren & aanbevelingen

Wonen

- kwaliteitsvolle huisvesting voor lage inkomensgezinnen
- investeer in gedeprimeerde wijken

Gezondheidszorg

- financiële drempels verder wegwerken
- universeel toegankelijk, aandacht voor moeilijk bereikbare groepen
- niet alleen gericht op gezin, ook op buurt (wijkgezondheidscentra)

Hulpverlening

- voldoende toegankelijke hulp- en steunbronnen
- aandacht voor emotionele en sociale belasting kinderen
- belang van lokale netwerken

Sleutelfactoren & aanbevelingen

Vrije tijd

- wegwerken financiële drempels (vakantieparticipatie/Uitpas)
- (buurt)aanbod uitbreiden/afstemmen op verwachtingen

Beleidsparticipatie

- kindvriendelijke steden

Doorbreek het taboe op armoede: sensibilisering!

Kinderarmoede: een aanfluiting van de mensenrechten van kinderen?

Prof. dr. Wouter Vandenhole

Universiteit Antwerpen

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

PAUZE

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

Kinderarmoede: succesvolle hefboomen en uitdagingen voor de toekomst

Jannick Demanet (CuDOS, UGent)

Michel Vandebroeck (Vakgroep sociaal werk & pedagogiek, UGent)

Wim Van Lancker (CSB, Universiteit Antwerpen)

Bruno Vanobbergen (Vlaams Kinderrechtencommissaris)

Moderator: Guy Tegenbos (De Standaard)

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen

OASeS

Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad
Universiteit Antwerpen